

מסורת הש"ס

א (לעיל ו: ושי"ג) ב (שם) ג לעיל ה. מהדרין י"ד: ד (בכחות מו. מוספתא פ"ג ה"ג ע"ש) ה (לעיל ה. ושי"ג) ו (מנחות קא. גזיר ט. פסחים ג:.) ז (שמות ק"ג) ח (ויקרא כז.) ט ושי"ג מוספתא זכחים ז: ד"ד: אלה ממדיו: ט י"ג י"ק.

מוקף רש"י

האומר ערך כלי זה עלי נותן דמיו. כמו שאם שוה, ויודע הוא שאין לומר לשון ערך לכלי ואין ערך קצוב וגמרי ואמר לשם דמים, ולזן אדם מוליא דכדיו לנטלה (מהדרין טו.) חצי ערבר. לפי שנו, וערך קצוב נפרשה לפי השנים (בבבבות טו.) גזירה חצי ערבי. דמשמע חצי ערך שלם שקצוב לו לפי שנים, אע"כ ערך חצוי. עלי, והואמר ערך חצי עליו כל ערך קצוב או לגי עלי, נותן ערך שלם, דכאן ליה ערך חצי שהשגמה מלוה בו, ומכרן חצי כתיב בערך נפשות, שהשגמתי אבר שהשגמה מלוה בו נותן קצבה שגמה בו מורה (שם.) קטבר אין אדם מוציא דבריו לבטלה. ואדם יודע לזון ערך לכלי, ונפשתי כתיב, וגמר ואמר לשם דמים (שעיל ה.).

רבינו גרשום

אמרוהו מאליו. שלא אמר דמי אדם יכול לידע מחציה שמת כמה הוא שוה כשהוא חי: וזו היא כשיא נבדאי (מקראות פ"ו וז"ל.) כיבא חי והוא כי אמיד ליתבו וירושין דמי: אמרוהו מאליו נחת לאומדנא ודוקיא בו כמה היה שוה: דמי עלי. ומת לא נחית כשעמדין לאומדנא גמורה לכלב לא יתנו הירושין: ואין גירושין בהשג' די. אלא נותן כל מיה דאין אדם לו וחורר נותן כשיהיה לו: שאני דבא פדלוה התרובה בתורה דמי. דכתיב אמר כלב כבוד נתתי לך כבוד משה: והלכך כתוב בתורה כמה שערך ליתן: (בשעמדין בדין.) ויתברור ליתן וכל העומר לברות כגבוי דמי: מחוסר אומדנא. בשעמד בדין ולא אמרוהו ומת ולא אמר כלב: אלא הן השגמה תלויה בו: ונתן דמיה. די. אלא נותן דאין אדם חצי דמי כלי אפי"ה היכי וכ"ש כולו: אפי"ו כולו נמי. אפי"ו אמר ערך כלי זה עלי ליפטור: סברי לה כר"מ. ומש"ה לא פליג ככולו: א) ר"ש פוטרי האומר הרי עלי מנחה מן השערות כפ"צ דמנחות (דף קג.) מת' עניו שעמד בדין. כלומר מאי דקמני יתנו הירושין היכי מיתוקמא צע"כ כשעמד בדין קודם מומו כדאוקמא לרישא ואמאי דהר קמני לה: מהו

ערך ראשי וערך כבידי איכא ערך כולו: מ"ט נפשות קאמר רחמנא: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו כו': לאתווי מן הארכובה ולמעלה: חצי ערבי עלי נותן ז: כו': ת"ר חצי ערבי עלי נותן חצי ערכו ר' יוסי בר' יהודה אומר לוקה ונותן ערך שלם לוקה אמאי א"ר פפא לוקה בערך שלם מ"ט גזירה חצי ערבי אטו ערך חציו והי דבר שהגשמה תלויה בו: חצי דמי עלי נותן ט: כו' דמי חציו עלי נותן דמי כולו: מ"ט יגדר בערך נפשות כתיב: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו ט: לאתווי מן הארכובה ולמעלה ת"ר המעריך חצי ערך כלי ר"מ אומר נותן דמיו והכ"א לא אמר כלום ז: רבא חלש עול לגביה אביי ורבנן ויתבי וקאמרי בשלמא ר"מ קסברי^[א] אין אדם מוציא דבריו לבטלה לא שנא כולו ול"ש חציו אלא רבנן מאי קסברי אי^[ב] אדם מוציא דבריו לבטלה אפי' כולו נמי ואי אין אדם מוציא דבריו לבטלה אפי' חציו נמי אמר להו יצ' יג' (רבא ואבבי) רבנן דהכא כר"מ סברי לה וסברי לה כר"ש סברי לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וסברי לה כר"ש^[ג] דאמר שלא התנדב כדרך המתנדבים כוליה אורחיה לאיתנדובי פלוגיה לאו אורחיה לאיתנדובי: האומר ערכו של פלוני עלי ומת הנודר כו': מאי ניהו שעמד בדין היינו חק סיפא איצטרך ליה דמיו של פלוני יז' עליו ומת הנודר יתנו הירושין

^[א] נראה דסבר כאן אצל ערך די וערך רגלי עלי לא אמר כלום. לזון השגמה מלוה בו: ונותן דמיה. על די נותן גמרי

האומר משקלי עלי

חדא זימנא אמדין ליה. פי שנים יטו בדמים יתן: אמדוהו מאליו. כלל שום לורך אלא לשום דברים בעלמא ועשרה היו שם מהו: פשוט מהא. ממני' חדא מהני צעיות: שאין דמים למסים. ומעיקרא לא ידעינן כמה שוה: הא אמיד וקאי. דהא אין לך אדם שאינו שוה ד' זוזי: לא נחיס לאומדנא.

שלג נאמד מעולם אלא השתא הוא דלמדנין יטו ואזן אומדנא צעיינן: **מתנאי' ערבי עלי.** דבר קצוב הוא הלכך יתנו הירושין: שאין דמים למסים.

והא דתניא צב"ק (דף כו.) ונתן פדיון נפשו י' דמי ניזק התם הוא טעמא משום דמשעתא דלזיק רמי עליה לשלומי כשעת היזיק וההיא שעתא דלזיקיה חי הוא אצל דמי עלי שאינו יז' נודר אלא מה ששומוהו צ"ד והכי לא כל לידך כך שהרי מת יז' א) לא יתנו הירושין: נותן ערך כולו. יטו בערך נפשות כתיב ח) ב) : ערך חלוי עלי. הוי ערך ראשי וערך כבידי דהוי דבר שהגשמה תלויה בו: דמי חלוי עלי **נותן דמי כולו.** דהא תניא צפרק השג' יד (לעיל יח.) הקשמה דמים לערכין לידון כצבדוי: גב'ו על צהמא. אט אמר דמי צהמתי עלי אצל ערך אינו אלא צהאס: ואין יודוין צהשג יד. שאס אמר דמי עלי ואין דו משגת יתן הכל לכשיוכל: ש"מ מלוה על פה כו'.

ופלוגתא היא צהמה דוכתי: ש"מ מלוה כהמזבח כו'. ופלוגתא היא צמט' בצורות צפ' יש צבור לנמלה (דף מט:): **כשעמד בדין.** ומייזוהו קודם מומו דה"ל סכמלוה צעטר: אמאי לא יפטו טא' יורשין. הרי אמדוהו צ"ד: **מהסרא אומדנא.** שחייזוהו לשלם ולא הספיקו לאומדו עד שמת: לא אמר כלום לרצנן. דלמרי צפ"ק (לעיל ה.) אדם מוליא דכדיו לנטלה: כז' נותן דמיו. ואוקימנא צפ"ק [שם] דלציבא דר"מ אמרה: אצל דמי לא קאמה. והלכך לא לימיז כז' דמי קמ"ל: נדר בערך.

הקשו נדרים לערכין: י"ש כולו ול"ש חלוי. ואשמועתי צחלוי וכ"ש ככולו דלע"ג דלאו אורחא לאינדובי חצי דמי כלי אפי"ה היכי וכ"ש כולו: אפי"ו כולו נמי. אפי"ו אמר ערך כלי זה עלי ליפטור: סברי לה כר"מ. ומש"ה לא פליג ככולו: א) ר"ש פוטרי האומר הרי עלי מנחה מן השערות כפ"צ דמנחות (דף קג.) מת' עניו שעמד בדין. כלומר מאי דקמני יתנו הירושין היכי מיתוקמא צע"כ כשעמד בדין קודם מומו כדאוקמא לרישא ואמאי דהר קמני לה: מהו

ערך ראשי וערך כבידי איכא ערך כולו: מ"ט נפשות קאמר רחמנא: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו כו': לאתווי מן הארכובה ולמעלה: חצי ערבי עלי נותן ז: כו': ת"ר חצי ערבי עלי נותן חצי ערכו ר' יוסי בר' יהודה אומר לוקה ונותן ערך שלם לוקה אמאי א"ר פפא לוקה בערך שלם מ"ט גזירה חצי ערבי אטו ערך חציו והי דבר שהגשמה תלויה בו: חצי דמי עלי נותן ט: כו' דמי חציו עלי נותן דמי כולו: מ"ט יגדר בערך נפשות כתיב: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו ט: לאתווי מן הארכובה ולמעלה ת"ר המעריך חצי ערך כלי ר"מ אומר נותן דמיו והכ"א לא אמר כלום ז: רבא חלש עול לגביה אביי ורבנן ויתבי וקאמרי בשלמא ר"מ קסברי^[א] אין אדם מוציא דבריו לבטלה לא שנא כולו ול"ש חציו אלא רבנן מאי קסברי אי^[ב] אדם מוציא דבריו לבטלה אפי' כולו נמי ואי אין אדם מוציא דבריו לבטלה אפי' חציו נמי אמר להו יצ' יג' (רבא ואבבי) רבנן דהכא כר"מ סברי לה וסברי לה כר"ש סברי לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וסברי לה כר"ש^[ג] דאמר שלא התנדב כדרך המתנדבים כוליה אורחיה לאיתנדובי פלוגיה לאו אורחיה לאיתנדובי: האומר ערכו של פלוני עלי ומת הנודר כו': מאי ניהו שעמד בדין היינו חק סיפא איצטרך ליה דמיו של פלוני יז' עליו ומת הנודר יתנו הירושין

ב.

יא א מיי פ"א מהל' ערכין הלכה כא': יב ב מיי' שם הלכה כז: יג ג מיי' שם פ"ב הלכה א: יד ד מיי' שם הלכה ב: מהו מיי' שם הלכה ד: מהו ז מיי' שם פ"א הלכה כג: יז ח מיי' פ"ד מהלכות מעשה הקצנות הלכה א ב: יח ט מיי' שם הלכה ט ופ"ה מהלכות מחוקקי כפרה הלכה יא ופ"ג מהל' ערכין ה"ל ט ועיין בלחם משנה':

תורה אור השלם

1. דבר אל בני ישראל ואמרת אלמם איש כי יפלא נדר בערךך ופשת לזי' ויקרא כו ב

הגהות הב"ח

א) רש"י ד"ה שאין דמים וכו' שהרי מת ע"כ לא: ב) ד"ח טמן וכו' ובשאומר ערך חצי עליו מהנדר (ש"ס.) יז' יתנו הירושין דמי עליו ומת לא יתנו הירושין שאין דמים כו' יתנו הירושין ש"מ (ש"ס.) ז' דמלוה הכתובה בתורה (ש"ס.) ט' יתנו הירושין דמי (ש"ס.) ז' ידו ונדר רגלי עלי (ש"ס.) ט' ונתן חצי ערבו ערך חציו עלי נותן ערך כולו. מ"ט נפשות אמר רחמנא פ"ד (ש"ס.) ט' עון חצי דמיו דמי (ש"ס.) ט' וכו' חצי לאחוי נקט מן הארכובה ונמעלה טפי מכל שאר י"ח טריפות וי"ל דאיכא רבותא צהאי טפי לאפקודי דר"ש דלמך (וחזין דף מ:.) יכולה היא לכיחות ולחיות:

שינויי נוסחאות

א) ס"א: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו נותן כולו וי"צ: כן נמצא בכל ספרי והמנים י"ל לא גרסם לה צ"ה המשנה (ש"ס.) ט' על מה הנודר (ש"ס.) א' יתנו הירושין דמי עליו ומת לא יתנו הירושין שאין דמים כו' יתנו הירושין ש"מ (ש"ס.) ז' דמלוה הכתובה בתורה (ש"ס.) ט' יתנו הירושין דמי (ש"ס.) ז' ידו ונדר רגלי עלי (ש"ס.) ט' ונתן חצי ערבו ערך חציו עלי נותן ערך כולו. מ"ט נפשות אמר רחמנא פ"ד (ש"ס.) ט' עון חצי דמיו דמי (ש"ס.) ט' וכו' חצי לאחוי נקט מן הארכובה ונמעלה טפי מכל שאר י"ח טריפות וי"ל דאיכא רבותא צהאי טפי לאפקודי דר"ש דלמך (וחזין דף מ:.) יכולה היא לכיחות ולחיות: ת"ר המעריך חצי ערך כלי ר"מ אומר נותן דמיו. ה"ג צבוצ הספריים ולא נראה דל"כ מאי קאמנר צקמוך פלגיה לאו אורחיה לאינדובי ואמאי אין דרך להתנדב חצי שזייה של כלי נכך נראה לר"י דה"ג המעריך ערך חצי כלי והשתא ניחא דלמך פלגיה לאו אורחיה לאינדובי דחצי מחוסר אומדנא ערבי עלי לא מחוסר ולא כלום: ערך ידי ז' ורגלי עלי וכו': א"ר גידל אמר רב ונותן דמיה והא לא אמר כלום קתני לא אמר כלום הרבא אומר הדיא זימנא ז' א"ר ר"י אמר ערך כלי זה עלי נותן דמיו מהו דתימא התם הוא דאדם יודע שאין ערך לכלי וגמר ואמר לשם דמים אבל הכא מיטעא קמעי דסבר כי היכי דאיכא ערך חצי נותן דמי לא קאמר קמ"ל: ערך ראשי וערך כבידי נותן ערך כולו: מ"ט נפשות קאמר רחמנא: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו כו': לאתווי מן הארכובה ולמעלה: חצי ערבי עלי נותן ז: כו': ת"ר חצי ערבי עלי נותן חצי ערכו ר' יוסי בר' יהודה אומר לוקה ונותן ערך שלם לוקה אמאי א"ר פפא לוקה בערך שלם מ"ט גזירה חצי ערבי אטו ערך חציו והי דבר שהגשמה תלויה בו: חצי דמי עלי נותן ט: כו' דמי חציו עלי נותן דמי כולו: מ"ט יגדר בערך נפשות כתיב: זה הכלל דבר שהגשמה תלויה בו ט: לאתווי מן הארכובה ולמעלה ת"ר המעריך חצי ערך כלי ר"מ אומר נותן דמיו והכ"א לא אמר כלום ז: רבא חלש עול לגביה אביי ורבנן ויתבי וקאמרי בשלמא ר"מ קסברי^[א] אין אדם מוציא דבריו לבטלה לא שנא כולו ול"ש חציו אלא רבנן מאי קסברי אי^[ב] אדם מוציא דבריו לבטלה אפי' כולו נמי ואי אין אדם מוציא דבריו לבטלה אפי' חציו נמי אמר להו יצ' יג' (רבא ואבבי) רבנן דהכא כר"מ סברי לה וסברי לה כר"ש סברי לה כר' מאיר דאמר אין אדם מוציא דבריו לבטלה וסברי לה כר"ש^[ג] דאמר שלא התנדב כדרך המתנדבים כוליה אורחיה לאיתנדובי פלוגיה לאו אורחיה לאיתנדובי: האומר ערכו של פלוני עלי ומת הנודר כו': מאי ניהו שעמד בדין היינו חק סיפא איצטרך ליה דמיו של פלוני יז' עליו ומת הנודר יתנו הירושין

שיטה מקובצת

חצי ערבי עלי נותן חצי ערך. גליון. לאפקודי מדברי יוסי בר יהודה דאמר לוקה בערך שלם חצי דמי עלי נותן חצי דמיו כרבנן. נראה דרבי יוסי בר יהודה פליג נמי בהאי דלוקה בדמים שלמים וכן נמצא בתוספתא (פ"ב ה"ג.) הרא"ש י"ל: שאי קסברי אי קסברי אדם מוציא בו' אפילו כולו. גליון. הנה מצי לשוניו דאין חכי נמי דרבנן סברי אפילו כולו נמי ואי דנקט חציו ליתבוא דר"מ נקטיה. הרא"ש י"ל: ובבר' א"ח כר"ש. גליון. ואצי"ג דלא דמי כוליה האי לוא דר"ש דלא פטר ריש אלא המתנדב דבר שאין דרך להתנדב כלל כגון מנחה מן השעורים ומן הערשים או נזיר מן התרנגולות, אבל הכא היה מודה ר"ש בדרך

שרך להתנדב כולו שאם התנדב חציו שחייב לשלם אלא סבר כר"ש ועדיפא מרבי שמעון. הרא"ש י"ל: חוס' ד"ח ת"ר המעריך. גליון. ה"ג ת"ר המעריך חצי כלי כלומר ערך חצי כלי עלי (או המעריך חצי כלי) הליכך לא אמר כלום לרבנן כדפרש טעמא דפלגא לאו אורח ארעא לאיתדובי דהא תנן במתני' ערך חציו עלי נותן ערך כולו אלמא לא אשכחן בערכין ברלשון זה מתחייב פלגא, וכן בכלי נמי כשאמר ערך חצי כלי עלי פלגא לאו אורח ארעא לאיתדובי וכולו נמי לא מקריש דלא שייך בכלי נידון כבבדוהי הלכך דמי חציו נמי לא יחייב, ול"ג המעריך חצי ערך כלי עלי דמשמע דאמר חצי ערך כלי זה עלי דבכה"ג בערכין מתחייב פלגא כדתנן חצי ערבי עלי נותן חצי ערכו וא"כ בכלי נמי אורחא לאיתדובי פלגא ויתן דמי חצי הכלי. הרא"ש י"ל:

עין משפט
נר מצוה

יב א מוי פויד מהל מעשה הקרנות הלכה ו:

ב ב מוי פ"ב מהלסת מעולה הלכה ב:
בא ג מוי פויד מהל מעשה הקרנות הלכה ה:

מוסף רש"י

ובית זה קרבן. לנדק הבית, שפך הן נקחלוין קרבן, שענין שנאמר (ממזכר לא) ונקרב את קרבן ה' איש אשר תאלץ כלי זבב, וקדושת דמים הם (וחיוני קטני). שור זה עליו עולה. אע"ג דלמנו זה, כיון דקאמר עליו, עלו להביאו קאמר, וכן צדית לנדק הבית למכוזי להביא דמיו ליד גזבר (שם).

שיטה מקובצת

אבל חייב באחריות דמיו. גליון. תימה (ל) מאי קאמר אינו חייב באחריותו דהיינו אחריות הדמים דהא אין גופו קדוש והדר תני חייב באחריות הדמים, ויש לומר דהכי קאמר אינו חייב באחריותו כלומר באחרית השור שיחא שור ודקא לנולה אבל חייב באחריות דמיו וביבא בהם אלים וכבשים אם ריצה. הרא"ש ז"ל: רישא דאמר יקדש השור דדמיו. גליון. אין לפרש כשאמר בני' יקדש השור לדמיו אבל אמר דמי שור זה עליו עולה השור חולין, דאיכא אמאי דחיק לאוקמי דאחיא כרימ' ובדאמר לכשיבאו דמיו לוקמא בדאמר דמי שור זה הקדש ויצאו דמיו להקדש והשור חולין, אלא דרבי ככה"ג יבמי השור קדוש ולא משכחתי לה השור חולין אלא בדאמר לכשיבאו דמיו. הרא"ש ז"ל: תוס' ד"ה א"ר חייא ב"י. גליון. לכו שנו אלא דאמר דמי שור זה עליו עולה. כיון שקבל עליו דמי שורו קדוש וביבא בהם הגוף כדאמרינן המקדש זכר לדמיו אינו יוצא מידי מוכח, והאי דקאמר דמי להתחייב באחריותו קאמר, אבל אם אמר שור זה עליו עולה ולא אמר דמי אינו חייב באחריותו, ואי"ח חייב אומפליג במתני' בין אמר שור זה עולה ובין שור זה עליו עולה וכן שנו רבי אלעזר בר אבהו דאמר דמי שור זה עליו עולה ולא אמר דמי אינו חייב באחריותו. עכ"ל אמר דמי שור זה עליו עולה וכן שנו רבי אלעזר בר אבהו דאמר דמי שור זה עליו עולה ולא אמר דמי אינו חייב באחריותו. ור"ל דרבי דרבי קא פפליה וכי הויב דמניה כסיפא דמי הכי נמי מניה ברישא עליו דה"ק לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עליו עולה אבל ברישא דלא אמר דמי אפילו אמר נמי עליו אינו חייב באחריותו. עכ"ל הרא"ש ז"ל: ר"ח א"ר חייב שחאבו בהן וכו' חייב להעמיד לו חמור אחר. גליון. הכי נמי אם אין הבית באור לדירה חייב להעמיד לו בית אחר אלא דרבי מותר לדור בו אע"ג דדירה גורפה היא וכלוי טמאין אומר לו הרי שלך לפניך דדירה על ידי הדחק שמה דירה, ולא דמי לשוכר את החמור והבריקה דחתם אינה ארויה לריכבה כ"ל. הרא"ש ז"ל:

(6) ז"ל ה"א קאמר מתלה אמי חייב וכו'.

ב:

אמר ר' חייא בר רב **ש"ש** אלא דאמר דמי שור זה עליו עולה אבל אמר שור זה עליו עולה בין דאמר זה ופת אינו חייב באחריותו עליו להביאו קאמר. כלומר לטרוח עד שיתקרב וכו"כ רישא דמתני' דקתני שור זה עולה מת השור פטור מלשלם [ולאשמועינן] אפילו אמר עליו [ו נראה כן] הדיון [קן] דפטור מלשלם כדמסיק ר' חייא בר רב ואורי"י דכולה מתני' בין רישא בין סיפא מיידי דאמר דמי וה"פ דמתני' דמי שור זה עולה דמי צית זה קרבן מת השור ונפל הבית פטור מלשלם כיון דלא אמר עליו אצל אמר דמי שור זה עליו עולה דמי צית זה עליו קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם [והכי] איתא צפ"ק דר"ה (דף ו. קטו) וסו) אחיהו נדר ואחיהו נדבה נדר דאמר עליו נדבה דאמר הרי זו מה בין נדר לנדבה נדר מת או נגנב חייב צאתיותו נדבה מת או נגנב אינו חייב צאתיותו והא דתניא צמתני' שור זה נראה דצותא אשמועינן דאע"ג דאמר זה כיון דאמר עליו חייב צאתיותו וכו"כ ולכאורה משמע דכי אמר דמי שור זה עליו עולה גוף השור הוא חולין ואין בו קדושה לדמי לאומר דמי שור של פלוני עליו דגוף השור הוא חולין דאין אדם מקדיש שור חצירו ולא דמי למקדיש זכר לדמיו דאמר צתמורה (דף יט: וסס) לקדש קדושת הגוף דמגו דנתחא ציה קדושת דמים נתחא ציה קדושת הגוף דהתם מיידי כדאמר יקדש שור זה לדמיו וה"ג איתא צסמון צשמעתין דכי אמר יקדש השור לדמיו דגוף השור קדוש: **מיתבי** שור זה עליו עולה בו' שור זה עליו עולה השור הקדש ומועלין בו מת או נגנב [אינו] חייב באחריותו. אלמא לא אמרינן עליו להציאו קאמר וקשיא לר' חייא ומשני מי אלימא ממתניתין דאוקיימנא דקאמר דמי הכא נמי דקאמר דמי וקשה לפי מה דפי' [דגוף חולין ובהא צבייתא קתני דשור קדוש ולפי

מה דפירש"י הכא ניחא וזה לשונו הכא נמי דקאמר דמי וכדאוקיימנא לקמן דקאמר יקדש השור לדמיו והדמים עליו עולה הלכך השור קדוש דהא אמר יקדש השור ואם מת חייב צאתיותו דהא עליו אמר והכא לא אמר עליו להציאם קאמר דכיון דלא הוו דמים קמיה ולא אמר דמים הללו עליו עולה ליכא למימר כדאמר לעיל דהתם כיון דאמר דלא הוו הדמים קמיה ולא אמר דהא עליו באחריות קאי והא דקאמר זה ה"ק שור זה הוה יהיה הקדש עד שאמכרנו ואציא דמיו, עכ"ל רש"י: **והא מרביפא** דקאמר דמי רישא דר"א קאמר דמי דקתני סיפא בו'. וה"ה דהוה מזי למיפרך צדהיא מסיפא [ו אמתני' לפי מה דפי' ר' חייא בר רב דקתני צסיפא דמי זה עליו עולה השור חולין ואין מועלין צו מת או נגנב אינו חייב צאתיותו וצמתני' תנן דחייב לשלם אלא לפי מה שהתחיל להקשוי מרישא סיים קושייתו עלה ולפי המירוח ניחא הכל [ו]ואצלן קשיא על הא דאיתא צפ' צתרא דחולין (דף קלט. וסס) המקדיש מנה לצדק הבית ונגנב או שאצד רצי יומנן אמר חייב צאתיותו עד שיצא ליד הגזבר ורשב"ל אמר כל היכא דאיתיה צי גזא דרממנא איתיה דכתיב לה' הארץ ומלוואה וקדשי צדק הבית אע"ג דאמר עליו לא מחייב [ו והא תנן האומר שור זה עולה צית זה קרבן מת השור ונפל הבית פטור לשלם שור זה עליו עולה צית זה עליו קרבן מת השור ונפל הבית חייב לשלם ומאי קפריך הא דרשב"ל מיידי כשהפריש המנה שהקדיש ומש"ה קאמר דכל היכא דאיתיה צי גזא דרממנא איתיה ואינו חייב לשלם והיהא דמתני' צשאלא הפריש כלום ומש"ה קתני דחייב לשלם דהא אוקיימנא דהשור גופיה חולין [ו ונראה דלית ליה להאי סוגיא דהתם הא דר' חייא בר רב דמוקי למתני' צדמי [ו לכך נראה לר"י דהכא צמתני' דגוף השור קדוש כמו מקדיש זכר לדמיו דקדוש קדושת הגוף ולא דמי לאומר שור חצירו עליו דאין גופו קדוש דהתם אין אדם יכול להקדיש ממנו חצירו ומיהו כל מה דמזי למתפס ציה הוא מתפס אצל הכא שהשור שלו כי אמר דמי שור זה עליו עולה גוף השור קדוש והשתא ניחא דפריך צפרק צתרא דחולין (ג"ל סס) מהאי מתני' ארשב"ל דכיון דגוף השור קדוש הוה כמו הפרישו ודמי למקדיש מנה לצדק הבית וניחא נמי צשמעתין דפריך מצבייתא דשור זה עליו עולה וכו' ומשני דקאמר [ו והשור הוה הקדש כדקתני וה"ג מתני' הוה גוף השור הקדש ומיהו תימנה קתת אמאי לריך לאוקמי כדמסיק רישא דאמר יקדש שור לדמיו צבלא"ה נמי כיון דאמר דמי שור זה עליו עולה הוה גוף השור הקדש וכו"כ רישא כי הוה אמר יקדש שור לדמיו והוה שור קדוש ועי"ל דהא דאר"ח בר רב לא שנו אלא דאמר דמי שור זה עליו עולה ולא אמר דמי שור זה עליו עולה פ"י דאמר יקדש שור לדמיו ודמיו עולה והוה גוף השור קדוש וכהכי ניחא כולה שמעתא וניחא נמי האי דפ"צ דחולין (ג"ו סס) ופריך ממתני' דהכא אר' שמעון צן לקיש דכיון דגוף השור קדוש הוה כאליו הפריש ודמי למקדיש מנה לצדק הבית: **אע"פ** שחאבו בהן אומר לו הרי שלך לפניך. אורי"י דמהכא משמע צדית מנוגע המוחלט מותר צהנאה ומש"ה אומר לו הרי שלך לפניך דמני להא דתנן פרק האומנין (צ"מ עמ. וסס) שכר חמור והצריקה או שנעשית אגריא אומר לו הרי שלך לפניך דאי אמרינן צדית הנחלט אסור צהנאה אס כן הוה כי ממה או נשצרה דתנן התם חייב להעמיד לו חמור אחר וקשה למורי [ו מנהא דאמר צתורת כהנים גצי צגדים צרעת ממארת תן לה מארה שלא יהנה ממנו משמע דאסור צהנאה וכן משמע צפרק

האומר משקלי עלי פרק המישי ערכין

מהו דסימא. אע"ג דעמד צדין נודר קודם מומו והאיל ולא אמדו ניכר צחי נודר לא אשתעבדו נכסי דיתמי: גלווי מלסא בעלמא הוה. לגלות מהו חייב והאיל וינדר קיים אמדינן ליה: **מתני'** **ובית זה קרבן**. לצדק הבית: **ונפל הבית**. קודם שהחזיק צו גזבר: **גמ'** **לא שנו**. דכי אמר עליו חייב לשלם אלא

דאמר דמי עליו דאס אצד השור הדמים לא אצדו דהא לא אמר דמים הללו ולא היו צעין: עליו להביאו. לטרוח עד שיתקרב: ה"ג **דקאמר דמי**. וכדאוקיימנא לקמן דאמר יקדש שור זה לדמיו והדמים עליו עולה הלכך השור קדוש דהאמר יקדש השור ואם מת חייב צאתיותו [והאמר עליו והכא ליכא למימר כדאמרנו לעיל דהתם כיון דאמר זה למפטר נפשיה מאחריות אמי ועלי אטורח הבאה קאי אצל הכא דלא הוו דמים קמיה ולא אמר הללו דהאי עליו באחריות קאי והאי דקאמר זה הכי קאמר שור זה יהא קדוש עד שאמכרנו ואציא דמיו: השור חולין. דלא הקדיש אלא מעות דמי השור לכשימכר: אינו חייב צאתיותו. שהרי לא נמכר ונמנאל שלא הקדיש כלום: אצל חייב צאתיות דמיו. אס נמכר השור וקדשו הדמים ואצדו חייב צאתיותו: **רישא דאמר יקדש השור לדמיו**. והלכך חייב צאתיותו שגרי חל קדושת דמים על השור והוא קיבל עליו אחריות דמיו והאי עליו אחריות הוה האיל ואדמים קאי ודמים לא הוו קמיה דלימא הללו: **סיפא דאמר להביאו** דמיו יקדשו. הלכך אינו חייב צאתיותו דכיון דמת השור ולא שנו לכלל דמים נמנאל שלא הקדיש כלום: ר"מ היא. דתניא הרי את מקודשת לי לאחר שתגיייר לאחר שתגייירי כו' ר"מ אומר מקודשת: **ואיכא דמסני לה**. להא דרבי יהודה ואבי רומי צר חמא: א"ע"פ שחלטו כהן. שאמר טמא הוא ועומד לנתן לו זמן שלא נתצו אומר לו משכיר לשוכר

הרי שלך לפניך ולא אשכיר לך צית אחר שהרי צית שהשכרתי לך קיים: נפשו. כהן חייב [ו משכיר להעמיד צית אחר לשוכר דמשום מזויה דמשכיר הוא שנחשד על הגול או על צרות העין:

הקדישו אמדוהו יורישן פטורין: מתני': ובית זה קרבן. לדמיו: פטור וצדית. שהרי אמר זה ולא קבל עליו אחריותו: אבל אמר עליו קיבל עליו אחריותו וחייב לשלם: גמ'. לא שנו. החייב באחריותו: אלא דאמר דמי שור זה עליו. כלומר שאם נגנב אתחייב בדמיו: נקלי להביאו קאמר. אם יהיה: פת או נגנב חייב באחריותו. [כיון דאמר עליו] אציא דלא אמר דמי: [השור חולין. שלא הקדישו אלא במדיו: ואינו חייב באחריותו דדמי השור קאמר ובין דמת אין דמים למתם כדאמרינן במתני' דמי עליו ומת לא יתנו היירושין]: **רישא דאמר יקדש השור עליו לדמיו**. דכיון דאמר יקדש השור קדוש השור ומועלין בו וכיון דאמר לדמיו היינו דאמר מת או נגנב חייב באחריותו: **וסיפא דאמר לכשיבאו** דמיו יקדשו. בא לעולם. והכי קדשי הני דמים לכשיבאו: ר' מאיר היא. דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ברשות קדושתו: ונתנוק. ברשות השוכר אצי"פ שחלטו בהן ואסור בהנאה: [אוטר לו משכיר לשוכר הרי שלך לפניך שאין יכול לומר לו להעמיד הרי שלך לפניך מה שמכרת: נתצו. כהן: חייב

להעמיד לו בית. משכיר לשוכר שאין יכול לומר לו הרי שלך לפניך שהרי נתחן:]

מסורת הש"ס

(א) [מולין קלט.], (ב) [מוספתא פי"ג ה"ו], (ג) כמותו נה, (ד) מוסף צד"מ פי"ח ה"י"ג ע"ש.

שינויי נוסחאות

[א] מת השור (ש"ס). [ב] זה אם מת אינו חייב (ש"ס). [ג] דמי מכלל דרישא דלא סי' דמי שור זה עליו עולה (ש"ס). [ד] רישא דאמר יקדש השור לדמיו. (ש"ס). [ה] דהא אמר עלו והכא לא אמרינן עליו להביאו קאמר דכיון דלא הוו דמים קמיה ולא אמר דמים הללו עליו עולה ליכא למימר כדאמרנו לעיל דהתם כיון דאמר זה למפטר נפשיה נראה נמקן (ש"ס). [ו] ע"ג י"ג ודך פירושא איכא לאוקמי צפ"ק דר"ה, [ז] והכי נמי איכא צפ"ק (ש"ס). [ח] מת או נגנב חייב צאתיותו (ש"ס) ובי"ח בביק. [י] לפי ר"י נגופו חולין רבואה צבייתא (ש"ס). [יא] מסיפא זו אמתני' [יב] לכל וקשיא להא דפי' דאיתא. ק"ל ולפי מה דפי' דגוף השור חולין קשה (ש"ס). [טו] ע"ג י"ק, [טז] ממזי ופריך והא (ש"ס). [יז] ע"ג י"ק וזה נראה לי דרוק, [יח] צדמי וזה דרוק, [יט] קאמר (יט) דקאמר דמי שור זה עליו עולה דהשור הוה (ש"ס). [כ] למזי הרמ"ר (ש"ס).

רבינו גרשום

אישתעבוד נכסי. להקיש: ואומר.א. כיון דלאו נבדרר לתיא אלא בנידרי מאי דרמי עליה נבדרר לשלמי חיוביהו בי"ד וירושלן חייבין ואומנא גלי מלחא בעלמא הוא וכל אדם יכול לאמרו אפילו אינו בי"ד ומח שאמר שור אדם שהיה שותי יתנו הנדר אבל (באומר דהלי עליו) (באומר דמי עליו) ומת כיון דהוא גופיה בני אומרנא ולא אמדוהו יורישן פטורין: מתני': ובית זה קרבן. לדמיו: פטור וצדית. שהרי אמר זה ולא קבל עליו אחריותו: אבל אמר עליו קיבל עליו אחריותו וחייב לשלם: גמ'. לא שנו. החייב באחריותו: אלא דאמר דמי שור זה עליו. כלומר שאם נגנב אתחייב בדמיו: נקלי להביאו קאמר. אם יהיה: פת או נגנב חייב באחריותו. [כיון דאמר עליו] אציא דלא אמר דמי: [השור חולין. שלא הקדישו אלא במדיו: ואינו חייב באחריותו דדמי השור קאמר ובין דמת אין דמים למתם כדאמרינן במתני' דמי עליו ומת לא יתנו היירושין]: **רישא דאמר יקדש השור עליו לדמיו**. דכיון דאמר יקדש השור קדוש השור ומועלין בו וכיון דאמר לדמיו היינו דאמר מת או נגנב חייב באחריותו: **וסיפא דאמר לכשיבאו** דמיו יקדשו. בא לעולם. והכי קדשי הני דמים לכשיבאו: ר' מאיר היא. דאמר אדם מקדיש דבר שלא בא לעולם. ברשות קדושתו: ונתנוק. ברשות השוכר אצי"פ שחלטו בהן ואסור בהנאה: [אוטר לו משכיר לשוכר הרי שלך לפניך שאין יכול לומר לו להעמיד הרי שלך לפניך מה שמכרת: נתצו. כהן: חייב

